

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 28 febr. 1890, kl. 11 f. m.

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t derom, att Kongl. Maj:t täcktes uppmana alla statskyrkans prester till hållande af nykterhetsföredrag.

Uti en inom Andra Kammarerna väckt och till utskottet hänvisad motion, n:o 63, hemställer herr *G. Jansson* i Krakerud, »att Riksdagen ville ingå till Kongl. Maj:t med skrifvelse derom, att Kongl. Maj:t täcktes uppmana alla statskyrkans prester att hvar och en hålla minst ett nykterhetsföredrag i hvarje månad, helst å söndagseftermiddagar, och detta icke uteslutande i kyrkorna, utan der så ske kan äfven å andra lämpliga samlingslokaler på olika ställen inom församlingarne».

Omnämmande fosterlandsvännens glädje öfver det på senare tiden utförda arbetet att inskränka det skadliga bruket af rusgifvande drycker inom landet, framhåller motionären, hurusom ett omåttligt bruk af spirituösa drycker undergräfvat ett folks religion, moral och ekonomiska västånd.

Förutnämnda arbete för nykterhet hade likväl, fortsätter motionären, hittills bedrifvits mera energiskt af enskilda medborgare, utan någon större uppmuntran från statens sida, om man undantog några af Riksdagen beviljade anslag. Det vore människokärleken, som tagit

arbetet om hand, hvilket tvifvels utan vore ett mycket godt förhållande. Ty då menniskovännen drefves af en inre upprigtig grundsats och i följd deraf icke skydde möjligen mötande hinder, blefve ock hans arbete ofta krönt med framgång.

Men ett arbete för utbredandet af kännedomen om nykterhetens välsignelse vore för den enskilde ofta förbundet med betungande uppoffringar. Frestelser att öfverträda måttlighetens bud mötte ofta och mångenstädes den svage och obepröfvade, hvadan det vore behöfligt att såväl pligten som förmånerna af att iakttaga afhållsamhet från rusgifvande drycker ofta och träget inskräptes. Detta kunde visserligen ske genom nykterhetsskrifter, men det talade ordet vore likväl kraftigast och lämpligast, då man ville nå alla samhällsklasser. Hvad som därför egentligast och bäst behöfdes vore lämpliga nykterhetsföredrag af bildade och kunskapsrike män med en samhällsställning och ett anseende, som kunde förläna kraft åt deras ord.

I betraktande af allt detta syntes det, som skulle mycket kunna vinnas för nykterhetens goda sak, om landets presterskap toge verksam del i sträfvandena för nykterhetens befrämjande. Presterskapet åtnjöte nemligen anseende för kunskaper och intoge en framstående samhällsställning; till presten blickade folket upp med förtroende och aktning samt, der han rätt skötte sitt kall, jemväl med tillgifvenhet; hvarjemte presterna, hvilka vore aflönade för att egna all sin tid åt arbetet på folkets förbättring i sedligt afseende och tillgodoseendet af dess religiösa behof, kunde utan någon särskild ersättning verka såsom nykterhetstalare.

Då det för landets framtid, folkets framåtskridande och det uppväxande slägtets välfärd vore af utomordentlig vigt, att nykterhetsarbetet bedrefves rätt kraftigt, helst förbrukningen af bränvin ännu uppginge till 7 liter pr person (qvinor och barn inberäknade), och då det stora flertalet af presterskapet, om ock många dess medlemmar redan verkade till stor välsignelse för nykterhetens befrämjande, icke ansåge med sin kallelse förenligt att i berörda hänseende vidtaga några synnerligen kraftigt ingripande åtgärder, med mindre uppfordran dertill gäfves från högre ort, så funne sig motionären böra föreslå, att från Kongl. Maj:t utginge en uppmaning till alla statskyrkans prester om nykterhetsföredrags hållande.

Utskottet anser, i likhet med motionären, att det omåttliga bruket af spirituösa drycker verkar till folkets förderf i religiöst, moraliskt och ekonomiskt hänseende, hvartill kan läggas, att missbruk af rusgifvande drycker äfven länder det uppväxande slägtet till skada. Med oblandad

tillfredsställelse finner utskottet, att en minskning i bruket af spirituösa drycker eger rum i landet i följd af pågående nykterhetssträfvanden. För den skull erkänner ock utskottet villigt det goda och menniskovänliga syftet i motionärens framställning. Deremot hyser utskottet tvekan angående lämpligheten af det genom motionen föreslagna medlet: en ifrån Kongl. Maj:t till prästerskapet utgående uppmaning. Ifrån statsrättslig synpunkt framträda vissa betänkligheter emot en dylik uppmaning. Utskottet enser nemligen, att Kongl. Maj:t icke bör utfärda andra påbud än sådana, hvilkas efterlefnad Han kan af vederbörande fordra såsom en embetspligt. Och motionären har ju icke ens ifrågasatt utfärdandet af någon förordning, hvarigenom det för prästerskapet skulle stadgas såsom en ovilkorlig pligt att årligen hålla ett visst antal nykterhetsföredrag.

En väldig rörelse till förmån för nykterhetssträfvandena har sedan några år pågått och pågår fortfarande i vårt land. Motionären framhåller, hurusom det är menniskokärleken, hvilken är drifkraften till denna väldiga rörelse. Men uti menniskokärlekens rika skattkammare finnas helt visst medel, som äro lämpligare än det af motionären föreslagna, till att icke allenast vidmagthålla den påbegynta rörelsen utan ock låta densamma tilltaga. Presternas egen menniskokärlek synes vara ett sådant medel. Utskottet föreställer sig nemligen, att presterna, drifna af menniskokärlekens ande, skola, utan någon uppmaning från Kongl. Maj:t, mer och mer ingripa till nykterhetens befrämjande, på det sätt, de hvar och en i sin stad finna lämpligast.

Frågan om prästerskapets ställning till nykterhetssträfvandena synes dessutom vara mest egnad till öfverläggningsämne vid prosterikonvent, prestsällskap och prästmöten.

På grund af hvad sålunda anfördt blifvit hemställer utskottet,

att kammaren, med erkännande af den gjorda framställningens goda syfte, likväl må lemna den väckta motionen utan afseende.

Stockholm den 27 februari 1890.

På utskottets vägnar:

G. F. ÖSTBERG.

Reservation

af herr *J. A. Johansson*: »Då jag icke kunnat biträda det beslut, hvartill utskottet kommit i denna fråga, så har det varit därför, att jag

anser den i motionen åsyftade saken högst behjertansvärd. Ingen vill väl förneka, att det arbete i nykterhetens intresse, som för närvarande pågår rundt om i vårt land, icke eger sin stora betydelse i rent sedligt hänseende. Hvem som nu bedrifver detta arbete kan ju för många vara likgiltigt, men visst är, att dertill behövas både kunskap och krafter samt en outtröttlig ihärdighet, som icke gifver vika för de motgångar, som helt säkert komma att få erfaras.

Motionären säger, att det är den enskilda människokärleken, som tagit arbetet om hand, och detta är nog med sanningen fullkomligt öfverensstämmande. Villigt skall jag erkänna att flere af vårt lands prester tagit en verksam del i det pågående nykterhetsarbetet, men ännu flere arbetare behövas, och ännu återstår här vid lag mycket öfrigt att önska. Man kan visserligen säga, att en uppmaning till presterskapet att hålla särskilda nykterhetsföredrag icke skulle komma att medföra det med motionen åsyftade resultatet, i ty att de prester som önska framgång åt ett sådant arbete redan nu äro dermed, då tid och tillfälle gifves, sysselsatte. Å andra sidan skulle det naturligtvis icke gagna till någonting att uppmana personer till ett arbete, för hvilket de icke, vare sig genom inre eller yttre påbud, kände sig lifvade.

Att ett sådant resonnement icke är med verkligheten öfverensstämmande, vågar jag för min del bestämdt påstå. Erfarenheten har på flera ställen visat, att i synnerhet yngre prestmän, hvilka varit lifvade och intresserade för nykterhetsarbetet, haft många svårigheter att öfvervinna, och detta till följd derutaf, att deras förmän icke sett detta arbete med blida ögon. Då man dertill vet, i hvilken beroende ställning dessa unga prestmän stå till sina öfverordnade, är det lätt förklarligt, om den goda viljan slappas af för att komma i ett bättre förhållande till sina förmän och på så sätt kanske något förr vinna en efterlängtd befordran.

Mig synes alltså, att då motionären icke begärt något annat än en skrifvelse till Kongl. Maj:t för att få en uppmaning i ofvannämnda syfte stäld till vårt presterskap, och med denna sak icke den ringaste utgift från statens sida är förbunden, utskottet bort hos Riksdagen förordat bifall till herr G. Janssons motion.

Herr *J. F. Carlsson* har begärt att få antecknadt, att han icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
